

ביצה פרק ראשון ביצה

ח.

עין משפט
נר מצוה

גד א מיי פ"ב מהל' יו"ט
הלכה יח סמג לאוין
עה טוש"ע א"ח ס' תנח
סעף ד:
גה ב מיי פ"ג מהל' שבת
הלכה ז:
גו ג מיי פ"ג מהלכות
יו"ט הלכה יח סמג
שם טוש"ע א"ח ס' סעף טו:
גז ד טוש"ע שם סעף
טו:
גח ה ו מיי ש"פ כ"ה
מהלכות שבת הלכה
כב טוש"ע א"ח ס' סעף
ז וס' שם סעף לח:
גח ז מיי פ"ג מהלכות
יו"ט הלכה א ופ"ד
מהלכות שחיטה הלכה ד'
טוש"ע שם ס' תנח סעף
יח וטוש"ע יו"ד ס' כח
סעף ג:

בעפר תיחוח והא קא עביד גומא. תימה דמשמע דשיין
גומא אף בעפר תיחוח וזשבת פרק כירה (דף נט.
ש) אמרי' אין טומנין ביצה בחול (י) (רב) אמר גורה שמא יטמין
ברמץ (י) (ור' זירא) אמר גורה שמא יזי עפר ממקומו (י) מאי

והא קא עביד גומא. וחייב משום בנין: פטור עליה. כדמפרש
טעמא דפ"ק דהגיה"ט (י) דכיון דאילו כריך אלף לעפרה ולא לגומא
אילו צונה ולא חורש אלף מקלקל וכל המקלקלים פטורים: מאן
דכר שמייה. דקאמר שאפר כו' דמשמע דיהיב טעמא למילתיה

(א) שבת עג: חגיגה י"ג
(ב) שבת כ"ג. (ג) חולין עט: פג:
(ד) וברכות פ"ב מ"ט. (ה) דף
(ו) (ז'ל רבה). (ז) (ז'ל
ובי יוסף). (ח) ופירש"י שם
משום דקא עביד גומא.
(ט) הדקדק ל"ל. (ט) ועיי
חסי' פסחים מז: ד"ה
כמשה ביו"ט. (י) ובי
קאמר רבה הכא כ"ל
(יא) ועיי חסי' שם מז: ד"ה
כ"ש. (יב) וחסד גד"ה גרפיה.
ועיי חסי' לקמן לא: ד"ה
אמר ר' יודאן. (יג) ועיי חסי'
שבת קכ: ד"ה א"ה.

הגהות הב"ח
(א) הו"ב ד"ה בעפר וכו'
כשמגביה העפר ירכת
הגומא:

מוסף רש"י

החופר גומא בשבת.
צונה בנין הוא. ואם אינו
כריך לה אלף לטול את
העפר, אף על פי שהבנין
בניו אינו חייב משום צונה
(חגיגה י"ג) ואין כאן משום
בנין צבתי. דלקלקל הוא
ולו ירעה נמי לא חולא. אבל
אם היה כריך לה חייב
משום צונה (שבת ע"ג). והוא
מבנין אדם מלא
קופתו עפר. לכמותו
זוהא ויקו ומערה העפר
בביתו לאין וטעלו תמיד
לכל זכרון (שבת ג'). והוא
שייחד לו קרן זוית.
דעו כמותו ועומד לך.
אבל נתנו צלמלע בנין
למדת גרלס. הרי הוא
בטל לגבי קרקעית בית
ומקנה ואסור (שם). כו
אין שוחטין אותו
ביו"ט. משום דלמא צבי
כסוי ומספקא לה מללתי
יו"ט אם שחטו (חולין פג:
ובע"ז שם ע"ט).

מוסף תוספות

א. דמוקצה מגור לא רצו
להחיר משום שמחת יו"ט.
ב. הדמיוס בעבים
לא מביכרי. הוה ליה דרב
מחודש לגמרי. כדפי'
ערוכות מה: ד"ה ומלא.
ג. ואז שייך להקשות מאי
איריא ספק וכו'. מרי"פ.

רבינו הגנאל

פיסקא ואפר הכירה מוכן
היא. תניא כשאמרו אפר
כירה מוכן לא אמרו
אלא שהוסק מבי"ט,
אבל אם הוסק ביו"ט
אסור. ואם דארו לצלות
בו ביצה מותר. הכניס
עפר לגינתו ולחורבתו
מותר לכבות בו. אפר
רב יהודה מכניס אדם
מלא קופתו עפר ועושה
בו כל זכרון. ואסיקנא
והוא שייחד לו קרן זוית.
ואותבינן עליה מיהא כו
אין שוחטין אותו ביו"ט
ואם שחטו אין מכסין את
דמו, ואם איתא ליכסייה
כדרב יהודה, כלומר בעפר
שהכניס. והדין ולטעמין
ליכסייה בדקר נעוץ או
באפר הכירה, אלא דלית
ליה אחר מהן לא עפר
ולא דקר נעוץ ולא אפר
הכירה. אי הכי אפילו צבי
או עוף ודאי לא ישחוט
שאין לו במה לכבות
את הדם. (ב) וישנין דלא
מיבעיא קאמר וכו'.

(א) נראה דחסר וכו'.

"בעפר תיחוח והא קא עביד גומא כדר'
אבא (ב) דאמר ר' אבא דהחופר גומא בשבת
ואינו צריך אלא לעפרה פטור עליה: שאפר
כירה מוכן הוא: אפר כירה מאן דכר שמייה
אמר רבה הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא
אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא
שהוסק מערב יו"ט אבל הוסק ביום טוב
אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר
תניא נמי הכי כשאמרו אפר כירה מוכן הוא
לא אמרו אלא שהוסק מערב יו"ט אבל הוסק
ביום טוב אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה
מותר דהכניס עפר לגנתו ולחורבתו מותר
לכבות בו (ג) ואמר רב יהודה מכניס אדם
מלא קופתו עפר ועושה בה כל זכרון דרש
מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה ויהוא
שייחד לו קרן זוית מיתבי (ד) כויו אין שוחטין
אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו ואי
איתא לכסייה כדרב יהודה ולטעמין לכסייה
באפר כירה או בדקר נעוץ אלא דלית ליה
הכא נמי דלית ליה אי הכי מאי איריא ספק
אפילו ודאי נמי לא לא מבעיא קאמר לא
מבעיא ודאי לרא לשהוט אבל ספק אימא
משום שמחת יו"ט לשהוט ולא לכסייה קמ"ל
והא

לעיל: שהוסק מערב יו"ט. מאתמול
דעמיה עליה לכל מילי: אבל הוסק
ביו"ט. דליכא למימר דעמיה עליה
מאתמול אסור: ואם ראוי ללנות בו
צילה. שיש עדיין רמץ חס: מוסר.
דמאתמול צעודם עניס היו מוכניס
להסק ולבשל ולללות ועודו במשמשו
זה ואיידי דמזי להפוכי ציה מידי
ללית ביצה שקיל ליה נמי ומנח ליה
על הדס: הכניס עפר. הרבה
במקום אחד לזורך גנתו כו' לזורך
חורבתו לטועמן בןן מותר לכסות
בו דכל זמן שהוא צבור דעמיה עליה
לכל זכרון: מכניס אדם מלא קופתו
עפר. בסתם ונותנו במקום אחד
ועושה בה כל זכרון ולא אמרינן
צולה לה לגבי קרקע הבית אידי
דוטרטא: והוא שיתד לה כו'. ואל
שעורה דמוכחא מילתא ללזכרו קא
בעי לה. ובעפר תיחוח קאמר שאינו
מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלף
הכנה: כו'. ספק מיה ספק בהמה:
אין שוחטין אותו ביו"ט. משום דשמא
מיה הוא ורכין כסוי והוא אינו יכול
לכסותו ביו"ט כדקתני: ואם שחטו
אין מכסין את דמו. דשמא צבמה
הוא ואין בו מנות כסוי ואין מטלטלין
העפר לכך: ואם איתא. דיש עפר
שמוכן לכל זכרי אדם אפי' הוא
צבמה לכסייה: כדרב יהודה. אם
ולטעמין לכסייה בדקר נעוץ או
תנא במתני' דמוכן הוא: אפילו ודאי נמי.
קי"ל דאכרי ואפילו דיעבד בלא דקר נעוץ:
הא דנקט כויו אין שוחטין כל שכן
והוא אינו יכול ולרכותא אשמעינן כויו ולא
מיבעיא ודאי:

הלכך הואיל ואינו מגדל ממחין אין מכסין בו
אבל הכא מייירי
באפר עניס דמגדל ממחין ואע"פ דלא מקרי עפר
מכסין בו דקאמר
דבר המגדל ממחין אע"פ דלא חקרי עפר וחי
חקרי עפר בשום
מקום אע"פ דלא מגדל ממחין מכסין בו דתניא
הולך במדבר
ואין לו עפר לכמות שוחק דיגר זהב ומכסה
בו היה הולך בספינה
ואין לו עפר לכמות שורף טליתו ומכסה
בו ופריך דשחין אפר
דמקרי עפר שנאמר ולקחו טליתא מעפר
שרפת החטאת ולכך שורף
טליתו ומכסה בו אלף דיגר זהב מנא ליה
ומשני דכתיב ועפרות זהב לו (ויקרא כח)
ועל כרחק עפרות זהב ושריפת טלית לא
מגדלי
ממחין ולכך הולך הפסוק לומר דמקרי עפר
דכל דבר המגדל ממחין חסמא דוכסהו
(ויקרא יח) אע"פ דלא חקרו עפר
ביון נסורת של חרשים דקה ונעורת של
פשתן דקה ושחיקת כלי מתכות וכו'
אפר הכירה וחול הדק ונעורת של פשתן
וקיד ומגופה
שכתשן מותר לכסות: אמר רב יהודה לא
שנו אלא שהוסק מערב יו"ט וכו'. נראה
דהכי הלכתא דהא מיימי ליה סייעתא
מברייתא ועוד דליכא מאן דפליג
דלפי' ר"ש מודה דהאי דהוסק ביו"ט דהוי
נולד גמור דמעיקרא עניס והשתא אפר
והוא כמיא צביא מצלע צלעיב
(עירובין דף מה:). (ב) דמודה ר"ש
וא"ו והוא היאך אנו מללקין אפר הכירה
ביו"ט לפחות הפסטידיה אע"פ שאין ראוי
לללות בו צילה ואומר
הר"ר יצחק דמוקצה אינו אסור לטלטל
ביו"ט צבציל אוכל נפש ושמחת יו"ט
וראיה מדלקמן פרק אין דמין (דף קמז:
ב) וצירושלמי מפרש דהכא מייירי צבלא
אבל שחט שרי אע"פ שהוסק ביו"ט שלא
לעקור מנות כסוי: אמר רב יהודה מבניס
אדם מלא קופתו עפר וכו'. וא"ת מה צל
להוסיק על הברייתא דקתני אפי' הכניס
לגנתו או לחורבתו וכו' ש מלא קופתו
יו"ט דלפי' רש"י ניחא דכשהכניס עפר
לגנתו מייירי שהכניס הרבה ציחד וכל
זמן שהוא צבור דעמו עליו לכל זכרון
ואינו צבול אגב קרקע אפי' י"ל דהתם לא
מייירי רק לכסות בו אבל שאר זכריו לא
והכא אשמעינן דהואיל ומלא קופתו עפר
עביד בו כל זכרון: אמר רב יהודה משמע
דקאי אסיפא וכן פי' רש"י בטור בהדיא דקאי
אסיפא ועל כרחק ז"ל דקאי אסיפא דאי קאי
ארישא מאי פריך לכסייה דקרי נעוץ הא צ"ה
סבירא ליה דלכתחילה לא ישחוט וכו' וכי
פריך הש"ס ולעבד כג"ש אבל תימה
בדפריך בסמוך והא ספיא וכו' מכלל דעד
השתא איירי צרישא וי"ל דלעולם קאי
ארישא ולא גרסינן בדקר נעוץ י"ל דלמא
שפירש ר"ת לקמן (דף ט: ב) דהא אמר ר"י
ניחא דפירש שמוחלפת השיטה דבית הלל
אומרים יחפור בדקר ויכסהו וב"ש
אומרים לא ישחוט והשתא פריך אליבא
דבית הלל: אמר רב יהודה אמר רב
אפי' כו' שייך להקשות הכא לכסייה
בדקר נעוץ וכו' ורכין לשנוי דלית ליה
ג' ודאי נמי. תימה מאי אי אמרת צבלמא
שייך הכא (ב) אפי' כי ליתא דרב יהודה
שייך להקשות הכא דליכא למימר דלית
ליה דקר נעוץ ואפר כירה דבני אדם לא
שמיח שיש להם דקר נעוץ ואפר כירה
שהוסק מערב יו"ט ורב יהודה אית ליה
ישע לו עפר מוזמן דשביח הוא טפי ומ"מ
אין לכסות כדרב יהודה כדכרז יהודה
בעפר דליתא לדרב יהודה ואין הלכה כרב
יהודה ואין להקשות מאי איריא ספק וכו'
הואיל ולימא דלרב יהודה נעוץ לית ליה
דאם לא שחטו אלא ספיא לן כו' ודאי
לכסוי בו כו' אלף כיון דליתא לדרב יהודה
כריך ליה לשנוי דלית ליה כל הני ואפי'
עפר מוזמן אין לו ואם כן אפי' ודאי נמי:

הכניס קופת עפר: ה"ג
באפר כירה. דהא בהדיא
דהא כז"ה
אפילו ודאי נמי. דהא כז"ה
לא מציעא קאמר.
מיה גמורה הטעונה כסוי
והוא אינו יכול ולרכותא אשמעינן כויו ולא
מיבעיא ודאי:
הא
הכניס קופת עפר: ה"ג
באפר כירה. דהא בהדיא
דהא כז"ה
אפילו ודאי נמי. דהא כז"ה
לא מציעא קאמר.
מיה גמורה הטעונה כסוי
והוא אינו יכול ולרכותא אשמעינן כויו ולא
מיבעיא ודאי:
הא
הכניס קופת עפר: ה"ג
באפר כירה. דהא בהדיא
דהא כז"ה
אפילו ודאי נמי. דהא כז"ה
לא מציעא קאמר.
מיה גמורה הטעונה כסוי
והוא אינו יכול ולרכותא אשמעינן כויו ולא
מיבעיא ודאי: